

Сисосєва В.П., старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В КРИМІНОЛОГІЇ

Культура являє собою складний соціальний феномен, що проникає в різні галузі людських відносин. Можна виділити найрізноманітніші її аспекти за сферами людської життєдіяльності: політична, наукова, виробнича, професійна, військова культура. Поряд з перерахованими видами культури виділяється і правова культура, яку в широкому сенсі можна розглядати як юридичну дійсність у всьому різноманітті її матеріальних і духовних проявів. Правова культура суспільства - це частина соціальної культури, що сформувалася в суспільстві на певному етапі його розвитку. Вона характеризує якісний стан правового життя суспільства. Змістовними елементами правової культури суспільства є: правові цінності, чинне законодавство, правосвідомість, правомірна поведінка.

У сучасній юридичній науці феномен правової культури інтерпретується досить неоднозначно. Так, наприклад, в межах теоретико-правової моделі, запропонованої В.П. Сальниковим, правова культура виступає як особливе соціальне явище, яке може бути сприйнято як якісний правовий стан і особистості, і суспільства, що може структуруватися за різними підставами. Правова культура особистості і суспільства розглядаються вченим як одна з категорій загальнолюдських цінностей, як найважливіший результат загальнодемократичних завоювань прогресивного людства. Вона стає невід'ємним компонентом цивілізованості і правової держави.

Правова культура може існувати у вигляді культури окремої людини - індивідуальна правова культура, у вигляді правової культури групи (колективу) або всього суспільства. У правовій культурі, як і в правосвідомості, можна виділити три рівні: буденний, професійний і доктринальний.

Таким чином, крім суспільної правової культури, обмеженою границями одного суспільства, можуть існувати

різні субкультури, особливості яких можуть визначатися: національним фактором (національні колонії, квартали у великих містах, національні провінції), чому може, наприклад, сприяти принцип федеративного устрою; єдиною релігією (різні релігійні суспільства і конфесії); єдністю інтересів непрофесійного характеру: спортивних, культурних, естетичних (такі субкультури, як правило, нестабільні і не мають визначального значення); єдністю професійних інтересів (юристи, економічна чи політична еліти тощо).

Формування правової культури суспільства пов'язане з такими якісними характеристиками як: якість нормативного матеріалу, що використовується в процесі правового регулювання; правова інформованість населення; свідомість виконання правових приписів більшістю членів спільноти; ефективність функціонування механізмів правотворчості і реалізації права.

Високий рівень правової культури суспільства дозволяє досягти компромісу публічних і приватних інтересів у галузі правового регулювання, забезпечити баланс правових інтересів держави і суспільства, гарантувати права і свободи особистості, захистити ці права і свободи від протиправних посягань.

Правова культура - це одна з категорій загальнолюдських цінностей, найважливіший результат загальнодемократичних завоювань прогресивного людства. Це невід'ємний компонент цивілізованості та правової держави. Як зазначає В.Д. Зорькін, це такий стан справ у суспільстві, коли спостерігається «наявність спільної мови, загального підходу до правил побудови відносин», коли ніякому принципу не можна підпорядкувати право, коли право і є вищий принцип. Сама історія зробила право найголовнішим. На основі величезних жертв, методом кривавих проб і страшних помилок була побудована цивілізація права. Правова культура ґрунтується на верховенстві права, його торжестві. Вона передбачає здатність давати оцінку соціальній реальності виходячи з її відповідності духу права, духу цивілізації, побудованої на цьому праві.

Таким чином, правова культура - це система правових норм, цінностей, інститутів, станів і форм, які в сукупності виконують функцію соціально-правової орієнтації людей і всього суспільства в процесах правотворчості і реалізації права,

що забезпечують, в кінцевому рахунку, цивілізацію права. Іншими словами, правова культура - це правова реальність життєдіяльності людини, суспільства, держави, яка прагне до забезпечення цивілізації права. В ідеальному варіанті - це цивілізація права.

Правова культура виділяється поряд з іншими різновидами культури. У найзагальнішому наближенні її можна розглядати як правову реальність у всіх її проявах. Це частина соціальної культури, що сформувалася в суспільстві на даному етапі його розвитку. Вона відображає стан правового життя суспільства і включає такі її змістовні елементи, як: правові цінності, чинне законодавство, суспільну правосвідомість, правомірну поведінку, існуючу правову систему.

Миронюк Т.В., доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Відповідно до діючих нормативних приписів, постанов Уряду, Указів Президента України, наказів та розпоряджень правоохоронних органів суб'єкти взаємодії зобов'язані здійснювати ті чи інші об'єднувальні дії, які в своїй сукупності і в кінцевому результаті сприяють вирішенню комплексних правоохоронних завдань.

Серед працівників ОВС відсутнє чітке тлумачення «взаємодія». Це обґрунтовано тим, що чинне законодавство не містить його визначення. В юридичній літературі під взаємодією розуміють ділову співпрацю суб'єктів правовідносин, здійснення якої необхідно для досягнення спільної мети. Як зазначають деякі науковці дана діяльність обов'язково повинна бути спільною, погодженою щодо мети, місця і часу та здійснюється під час реалізації встановленої